

A MESE JELENLÉTE A CSALÁDOK ÉLETÉBEN

Szombathelyiné Nyitrai Ágnes
Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác

Kulcsszavak: mese, családi nevelés, mesélési szokások, olvasási szokások

A különböző tudományágakban folyó mesekutatások eredményei egyértelműen igazolják, hogy a mesék hozzájárulnak a személyes, a szociális és a kognitív kompetenciák fejlődéséhez. A mesék narratívái fontos kulturális közvetítők, megfelelő értelmezési keretet nyújtanak mind az intrapszichikus folyamatok vizsgálatához, mind e folyamatok társas összefüggéseinek megértéséhez. A mesék élni segítenek.

Ugyanakkor a különböző életmód-kutatások, olvasás- és nevelésszociológiai vizsgálatok eredményei arról tájékoztatnak, hogy a családok mindennapjaiban a mesélés fokozatosan háttérbe szorul, szerepe, tartalma jelentősen átalakul, a mesehallgatás helyébe egyre inkább a mesenézés lép. Az olvasás 30 év alatt a legkedvesebb szabadidős tevékenységből a 20. helyre került, a PISA felmérések eredményei főleg az olvasás-szövegértés terén sokkolóak.

Kutatómunkám során a meséknek az eredményes iskolakezdésben játszott szerepét, alkalmazási lehetőségeit vizsgálom. Egyik részkutatásom a családi mesélési szokások vizsgálata, melyet egy saját kidolgozású, több fő részből álló kérdőív segítségével végeztem. A család szociokulturális jellemzőin és a szülők mesélési szokásain kívül kíváncsi voltam a szabadidős – és ezen belül hangsúlyozottan az olvasási – szokásokra, a nevelésben követett értékekre is.

A mintában 67 óvodás és 74 iskolás gyermek (1. és 2. osztályosok) családja szerepelt.

A vizsgálat néhány fontosabb eredménye:

- Miközben a gyermekek 95 %-a nagyon szereti a mesét, egynegyedük mindössze havonta néhányszor részesül a mesehallgatás élményében.

- A szülők között jelentős különbségek vannak a meséléshez való viszonyulást illetően: az anyák 83 %-a nagyon szeret mesélni, az apáknál ez az arány csak 53 %.

- A mesélés gyakorisága és az iskolai végzettség között mind az anyák, mind az apák között szignifikáns összefüggés van: a magasabb végzettségű szülők szívesebben mesélnek.

- Az anyák gyakrabban néznek gyermekműsorokat a tv-ben, mint az apák, gyakrabban olvasnak gyermekkönyveket (6-szoros a különbség az apákkal szemben), a gyermekek kedvenc meséinek listái sokkal nagyobb fokú egyezést mutatnak az anyák, mint az apák listáival.

- A gyermekek gyakran felnőtteknek szóló tv-műsorokat is megnéznék, a szülők (főleg az apák) viszont igen ritkán néznek gyermekműsorokat, vagyis: a közös tv-nézés gyakran azt jelenti, hogy a gyermek is nézheti a szülők által nézett műsort.

- A gyermekek kedvenc meséi között a Disney-produkciók „vezetnek” több, mint egyharmados gyakorisággal. A klasszikus mesék és a rangos műmesék inkább a szülők kedvencei között szerepelnek.

A kapott eredmények jól hasznosíthatók a meséknek a fejlődés segítésében történő alkalmazási lehetőségeinek és módszereinek kidolgozásában.